

№ 1618-IV // (В редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст.436)/ URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

2. Бичкова С.С., Курпіта Г.В. Зловживання цивільними процесуальними правами. Криміналістичний вісник. № 2 (24), 2015 URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1887/1/%D0%91%D0%8%D1%87%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A1.%D0%A1..pdf>

Савко Ольга Володимирівна

*студентка 1-го курсу магістратури факультету цивільної
та господарської юстиції*

*Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу Волкова Н.В.*

ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ ТА ДОКАЗИ У СПРАВАХ ПРО ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА ТА МАТЕРИНСТВА

Особливий науковий та практичний інтерес представляє процесуальна форма розгляду і вирішення справ щодо оспорювання батьківства та материнства, використання механізму доказів щодо предмету доказування у судовому процесі. Дослідження у цьому напрямку проводили С.С.Бичкова, Н.В.Волкова, О.М.Ганкевич, Л.В.Красицька, К.О. Стопченко, Г.Т.Супрун, Г.В. Чурпіта, С.Я. Фурса, інші фахівці.

Актуальність питання полягає, насамперед, у практичній площині, адже в судах наявний значний масив справ щодо оспорювання батьківства (материнства). Беручи до уваги те, що інститут доказів та предмет доказування виступають не лише невід'ємною складовою цієї галузі права, а й запорукою прийняття об'єктивного судового рішення, подальше його вивчення набуває поглибленого наукового пошуку.

Відповідно до ч.2 ст.77 ЦПК України предметом доказування є обставини, що підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення. Фактично, предметом доказування у суді в справах про оспорювання батьківства (материнства) є відсутність кровного споріднення між особою, записаною батьком, і дитиною. Для підтвердження цього факту сторона, яка оспорує батьківство має надати всі необхідні докази, оскільки тягар доказування лежить на особі, яка оспорує батьківство [1,109]. Серед обставин, що формують предмет доказування, законодавець визначає наступні:

1. подання до суду позовної заяви про оспорювання батьківства особою, яка записана батьком дитини;
2. подання до суду позовної заяви про оспорювання батьківства спадкоємцями особи, записаної батьком дитини;
3. подання до суду позовної заяви про оспорювання батьківства спадкоємцями особи, яка записана

батьком дитини (дітьми, дружиною, батьками), якщо батько помер до народження дитини або про це не знав; 4. подання до суду позовної заяви про оспорювання батьківства свого чоловіка жінкою, яка народила дитину в шлюбі; 5. подання до суду позовної заяви про оспорювання материнства жінкою, яка вважає себе матір'ю дитини (позивач – жінка, що вважає себе матір'ю дитини, відповідач – жінка, яка записана матір'ю дитини); 6. подання до суду позовної заяви про оспорювання материнства жінкою, яка не вважає себе матір'ю дитини. Розгляд кожної з зазначених обставин регулюється ст. 136 – 139 Сімейного кодексу України.

Доказування у цивільному процесі є різновидом судового пізнання, яке поєднує розумову і практичну (процесуальну) діяльність його суб'єктів і спрямоване на досягнення відповідності висновків суду фактичним обставинам справи в їх юридичному значенні, що здійснюється за допомогою доказів у визначеній законом процесуальній нормі [4,с.70]. Нові зміни до ЦПК України передбачають розширення вимог до засобів доказування. Вони повинні бути належними, достовірними, допустимими і достатніми (ст.78-79 ЦПК України). Докази, які у сукупності дають можливість суду дійти висновку щодо предмету доказування, є достатніми, і приймаються судом відповідно до внутрішнього переконання (ст.80 ЦПК України).

Кожен із засобів доказування щодо оспорювання батьківства та материнства має певні особливості та порядок використання.

1. Письмові докази. Це документи (крім електронних), що містять інформацію про обставини, які мають значення щодо правильного вирішення спору (ч.1 ст.95 ЦПК України). Вони подаються в оригіналі або як належно засвідчені копії. Як правило, такими документами є: свідоцтво про народження дитини, довідки медичних закладів, історія пологів, медичне свідоцтво про народження дитини, документи, зміст яких підтверджують факт визнання батьківства (материнства), тощо.

2. Речові докази. Це предмети матеріального світу (ст.97 ЦПК України), які своїми якостями, властивостями, місцезнаходженням, іншими ознаками дають можливість встановити обставини справи. Відрізняються від письмових тим, що містять у собі певні події, факти, дії.

3. Електронні докази. Згідно ст.100 ЦПК України – це документи в електронній формі, що містять інформацію про обставини справи. До них належать відео та звукозаписи, файлові документи, веб-сайти, бази даних, тощо. Подаються до суду в оригіналі або в електронній копії, засвідченій цифровим підписом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом.

4. Показання свідків. Це повідомлення про відомі свідку обставини щодо справи (ч.1ст.90 ЦПК України). Покази свідка не підтверджені джерелами своєї обізнаності, судом не приймаються. Показання свідків - одна з найбільш поширених форм доказування. Допит сторін, свідків, третіх осіб визначений ч.1

5-7 ст.93 ЦПК України.

4. Висновок експерта. Це докладний опис, проведених експертом досліджень, зроблені висновки та обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені експертові (ст.102 ЦПК України). Висновок експерта складається у письмовій формі і приєднується до судової справи. Огляд судової практики у справах про оспорювання батьківства (материнства) свідчить про призначення таких видів судових експертиз як: судово-урологічна (коли є посилання на безпліддя); судово-гінекологічна (для встановлення точного зачаття дитини); генетипоскопічна - це дослідження структури ДНК, що дає більш конкретні і достовірні експертні висновки. Відповідно до ст.105 ЦПК України призначення судом генетипоскопічної експертизи є обов'язковою лише у разі клопотання обома сторонами процесу. В справах про встановлення чи оспорювання батьківства (материнства) висновок експерта відіграє особливу роль, що надає йому вирішального значення для такої категорії справ [2,18].

5. Судово-почеркознавча експертиза. Призначається тоді, коли батьківство (материнство) було раніше визнане відповідачем. Йдеться про листи, заяви, анкети, документи відділу кадрів, підписи на фото, тощо, де громадянин визнає дитину своєю.

Оспорювання материнства (батьківства) у разі використання репродуктивних технологій (сурогатне материнство, імплантація ембріона) не допускається [3,115].

Слід зазначити, що Сімейний кодекс України наділяє батьків та дітей широким спектром взаємних прав та обов'язків, а тому необхідність встановлення факту батьківства (материнства) може бути зумовлена комплексом причин, а не лише певною конкретною метою. Нерідко заявники оспорюють батьківство (материнство) для підтвердження спадкових прав, реєстрації місця проживання, оформлення відповідних документів, що посвідчують особу, отримання права на пенсію по втраті годувальника, тощо. Норми процесуального права надають суду конкретний юридичний інструментарій для прийняття таких рішень, однак фахівці виділяють низку проблемних питань, що потребують поглибленого вивчення та подальшого дослідження.

Список використаної літератури:

1. Волкова Н.В. Процесуальні особливості розгляду справ щодо оспорювання батьківства в цивільному судочинстві (окремі аспекти) <https://doi.org/10.32837/chc.v0i34.169>
2. Сахнова Т.В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты /Т.В. Сахнова. М.: Волтерс Клувер, 2008. 697 с.
3. Супрун Т. С. Докази та доказування в справах про встановлення та оспорювання батьківства (материнства) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Супрун Тетяна Сергіївна ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2017. 231 с.

4. Штефан А.С. Поняття доказування у цивільному процесі.- Часопис Академії адвокатури України | том 8 | №1(26) 2015, С.624.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

РЕФОРМУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
ім. Ю. С. Червоного

18 грудня 2020 року

Підписано до друку 20.12.2020.
Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 12,84.
Зам. № 2012-08.

Видано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com